

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. VI. Vtrum in Sacramentis verba requirantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

sacramenti Ordinis materialiter sumptas, sed solum voluisse quod conferretur Ordo per aliquod signum sensibile significativum potestatis quæ traditur, & per verba hoc ipsum exprimentia: unde licet Ecclesia Græca ordinet suos sacerdotes per manuum impositionem, Latina verò per exhibitionem panis & vini in calice; quia tamen utraque illa materia, juncta suæ formæ, est signum sensibile potestatis consecrandi panem & vinum, quæ confertur, neutra variat materiam hujus sacramenti, à Christo statutam & determinatam. Videntur aliqui moderni Societatis gloriarì quod hanc solutionem, & modum istum conciliandi ritus Ecclesiæ Græcæ & Latinæ, in collatione sacramenti Ordinis primò invenerint. Sed immerito, jam diu enim hæc solutio & doctrina fuit tradita à Decano Lovanensi Ruuardo Tapper art. 17. contra Lutherum, & à Petro Soto in instit. Sacerdotum, de sacramento Ordinis, lect. 4. folio 398. his verbis: *Vbi de modo tradendi hanc potestatem ordinum non est certum aliquod institutum à Christo, potest Ecclesia constituere, quibus vel verbis, vel actibus, vel signis alijs in eiusmodi traditione utendum sit. Quod alià ratione non est opus nunc probare, cum sit hoc à Christo commissum Ecclesiæ.*

78 Verum, licet hæc solutio probabilitate non careat, secundò tamen responderi potest, juxta opinionem illam probabilem, quam mordicus sustinet Estius in 4. dist. 24. & alij quos citat Diana 2. p. tract. 16. resolut. 3. quod scilicet in ordinatione non sit necessarius contactus physicus materiæ, sed sufficiat contactus ejus moralis, id est illius exhibitio, vel ostensio, dum traditur potestas consecrandi. Hoc enim supposito, facile potest quis se expedire à difficultate propo-
 sita, dicendo quod eadem materia Latino & Græco sacerdoti in susceptione Ordinis traditur; hoc solum excepto, quod materia Ordinis Sacerdotalis, nimirum panis & vinum in calice, in ritu Græcorum est in altari, & moraliter solum à Græco Sacerdote tangitur; in ritu verò Latinorum est in manibus iniciandorum, & physice ab ipsis contingitur: unde Ecclesia Latina & Græca, in substantia materiæ sacramenti Ordinis conveniunt, & in accidentali tantum ritu, qui penes contactum physicum vel moralem materiæ attenditur differunt.

79 Sed quia alia opinio, quæ in susceptione Ordinis physicum materiæ contactum requirit, securior, probabilior, & communior est, addo quod licet sacerdos Græcus non tangat immediate calicem cum hostia, illum tamen tangit mediatè, eo ipso quod tangit altare in quo est calix cum hostia; cum enim connexa sint mensa sacra, & calix cum hostia ei superposita, bene fiat, quod tactus ille qui est immediatus circa altare, sit mediatius circa calicem & hostiam. Sicut ergo si daretur casus in Latina Ecclesia, quod poneret Episcopus calicem cum hostia super altare portatile, seu parvam aram, eamque sic exhiberet iniciando, revera faceretur quis sacerdos, dummodo aram tangeret, quia tactu mediatò tangeret calicem; non secus ac tangens pedem calicis, nec tangens patenam, patenam quoque quæ superponitur calici, imò & vinum ac hostiam terigisse dicitur, ut docent Soto, Victorius, Armilla, Ledesma, & alij quos refert & sequitur Diana parte 2. tract. 16. seu 2. miscellaneo resolut. 3. Ita pariter tangente Græco magnam aram, ubi calix cum hostia positus est,

A ipsum quoque mediatò contactu physice contingere dicendum est. Ita præclare noster Gra-
 vina in vindicijs orthodoxis pro sacramentum de Dominis, ubi hanc questionem edicte pertractat, & ait, quod sicut satis est ad possessionem, etiam physicam & realem, ut quando ponendo pedem in fundo (etiam si manu non tangat territorium, nec omnes glebas pedes percurrat) inveltituram recipiat. Ita pariter ut Græcus in Sacerdotem ordinetur non requiritur quod tangat immediate calicem cum hostia, sed est materia Ordinis sacerdotalis, sed sufficit quod contingat immediate altare, in quo calix cum hostia positus est; nam hoc ipso simul calicem mediatè contingere dicitur. Quod verò altaris in ordinatione Presbyteri Græci semper interveniat, probat idem Author ex Ethologio Græco, ubi sic dicitur: *Qui verum nandus, fronti incumbens sacra ara, utramque genua flectit. Diacono verò elatà voce dicente ATTEN- DAMUS: statim Pontifex imposi à manu anodi pallio, clarà voce enunciat. Divina gratia, quæ super infirma curat, & quæ desunt supplet, promittit. N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum &c. Ubi dum manus sacerdoti iniciando à Pontifice imponitur, simul tactus altaris intervenire dicitur.*

ARTICULUS VI.

Verum in sacramentis verba requirantur?

Licet hæc difficultas procedat præcipue de sacramentis novæ legis, & de illis potissimum agat S. Doctor hic art. 6. ubi hanc questionem proponit, solet tamen à Commentatoribus, ad omnia sacramenta, non solum novæ legis, sed etiam legis veteris, & legis naturæ extendi, unde de istis etiam breviter hic agendum est.

Dico ergo primò: in omnibus sacramentis novæ legis requiruntur verba proprie vel improprie sumpta. Ita D. Thomas hic art. 6.

Probat primò ex Scriptura, discurrendò figuratim per singula sacramenta. Primò de baptismo dicitur Matth. 28. *Baptizantes eum in nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti.* Et ad Ephes. 5. *Mundans eam (scilicet Ecclesiam) lavacro aquæ in verbo vitæ.* Unde Augustinus tract. 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.* De Confirmatione habetur Actuum 8. quod factus per orationem & impositionem manuum. De Eucharistia dicitur Matth. 26. *Accipite panem, fregit, & dixit &c.* de Penitentia legitur Joan. 13. *Quorum remisistis peccata &c.* & specialis ratio pro penitentia est, quia potestas absolvendi judicialiter quæ verbis jam adductis tradita fuit Apostolis, principaliter exercetur per verba absolutionis. Unde Chrysostomus humil. 8. in Joan. dicit, Spiritum Sanctum cuius est solus remittere peccata, uti ad absolutionem poenitentis, non solum manu, sed & lingua sacerdotis. Ad Extremam unctionem necessaria esse verba, colligitur ex Jacobi 5. ubi ad conficiendum hoc sacramentum ponitur unctio, & oratio. De Ordine verò & de Matrimonio nihil expresse habetur in Scriptura, colligitur tamen ex traditione Ecclesiæ, quam explicuit Eugenius IV. in decreto pro instructione Armenorum, ubi

numeratis septem Ecclesie sacramentis, de illis A
ait: *Haec omnia sacramenta tribus perficiuntur, vide-
licet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma,
& personarum ministris.* Colligitur etiam ex SS. Patri-
bus, dicit enim Hieronymus in cap. 58. *Isaia;*
ordinem Clericorum fieri ad imprecationem vo-
cis, & impositionem manus. Et Ambrosius in cap. 4.
1. ad Timotheum. *Manus impositiones (inquit) verba*
sunt mystica, quibus accipit auctoritatem sacerdos, ut
audiat vice Domini sacrificium Deo offerre. Deni-
que Alexander III. in caput *Licet, de sponsa duo-*
rum, ait oportere ut uterque conjugum, verbis
aut alijs signis consensum suum alteri significet,
propter quod in conclusione dixi, requiri verba
propria, vel impropria, quia in sacramento Pœ-
nitentiae & Matrimonij interdum sufficiunt nu-
tus, aut alia signa, quae suppleant vicēs verbo-
rum, & dicuntur verba improprie, ex quadam
proportionem, ut declarabitur articulo sequenti.
Probatur secundo conclusio discursu D. Tho-
mae Tripliciter possunt considerari sacramenta,
primo ex parte causae instituentis, & homines
sanctificantis, scilicet Christi, secundo ex parte
hominis recipientis, & tertio ex parte significa-
tionis: ex triplici autem illa consideratione ha-
bent sacramenta novae legis, ut exigant verba;
sicut enim Christus componitur ex Verbo spiri-
tuali, & ex carne visibili: ita congruum fuit ut
sacramenta instituta à Christo, fierent per res
sensibiles, & verba quodammodo spiritualia;
quatenus a ratione procedunt, & conceptus ra-
tionis significant. Deinde, sicut homo constat ex
corpore & anima, ita conveniens fuit ut medi-
cina proportionaretur infirmo, & quod sacra-
menta gratiam medicinalem efficientia, constan-
ter ex rebus, & verbis, quae anima credit. Un-
de Augustinus citatus, explicans illud Joani. 1. *Ja-*
tem vos mundi estis propter sermonem, sic habet: *Vni-*
de est tanta virtus aquae, ut corpus tangat, & cor ab-
luat, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia
creditur. Tandem sacramenta novae legis, cum
sunt omnibus alijs perfectiora, significant etiam
perfectius & expressius gratiam: verba autem
expressius significant, quam res sensibiles: Tum
quia verba inter homines obtinuerunt principatum
significandi, ut ait Augustinus lib. 2. de doctrina
Christiana cap. 3. Tum etiam, quia res sensibi-
les ex se sunt indifferentes ad multa significan-
da, & determinantur ad unum per verba: v. g.
aqua baptismalis potest significare refrigerium
animae, propter suam frigiditatem; vel ablu-
tionem & munditiam spirituales, ratione suae
humiditatis; determinatur verò ad significan-
dam mundationem spiritualem, per haec verba,
Ego te baptizo.

Dico secundo: in sacramentis veteris legis
non erat necessarium quod rebus verba adde-
rentur. Ita S. Thomas hic art. 6. ad 3. ubi id
probat ex Augustino lib. 19. contra Faustum
cap. 6. dicente quod *alia debent esse sacramenta*
rei praesentis, & alia rei futurae: rem enim praesen-
tem clarius manifestamus, quam futuram; sa-
cramenta autem veteris legis praenuntia erant
Christi venturi; & ideo non ita expresse signi-
ficabant Christum, sicut sacramenta novae legis;
& idcirco illis non addebantur verba, quae (ut
ex eodem Augustino vidimus) inter homines
obtinuerunt principatum significandi. Unde
belle ait Soto in 4. dist. 1. quaest. 1. art. 6. quod
in veteri lege Patres antiqui nostrae fidei myste-
ria solum in umbra cognoscebant, & illis res

Tom. V.

mutae quasi sub una umbra mustabant quod no-
stra sacramenta expressis verbis adaperiunt.

Idem etiam colligitur ex eo quod in veteri
testamento, quando fit mentio sacramentorum,
non praescribuntur verba quibus perficerentur,
ut Genes. 17. cum tractatur de ritu Circumcisi-
onis, & Exodi 12. cum praecipitur immolatio
agni, & Levitici 8. cum mentio fit de ritu ordi-
nationis.

Neque obstat quod in sacrificijs pro peccato
(quae respondebant nostro sacramento peni-
tentiae, ut docet S. Thomas 1. 2. quaest. 102.
art. 1.) praecipitur ut oraret sacerdos, ut patet
Levitici 4. Nam illae orationes non erant de
substantia sacrificij, aut de forma sacramento-
rum, sed solum pertinebant ad ritum & solem-
nitatem cultus divini. Unde S. Thomas hic art.
6. ad 3. sic ait: *Utebantur tamen in veteri lege ali-*
quibus verbis, in his quae ad cultum Dei pertinent, tam
sacerdotes qui erant sacramentorum illorum ministri
(secundum illud Numer. 6. sic benedicetis filii Israel,
& dicitur es: Benedicat tibi Dominus &c.) quam
etiam illi qui illis sacramentis utebantur: secundum
illud Deuteronom. 26. Prosterne hodie coram Domino
Deo tuo &c.

Durandus tamen in 4. dist. 1. quaest. 3. docet
ab hac lege generali, quam pro sacramentis ve-
teris legis tradit S. Thomas, excipiehdum esse
sacramentum zelotypiae, illudque rebus & verbis
constasse; tum quia id videtur insinuari Numer.
5. tum etiam, quia illud non tantum fiebat ad
figurandum futura, sed potius ad exhibendum
aliquid de praesenti, non quidem spirituale, ut
sacramenta novae legis, sed corporale, quod si-
gnificabatur per verba eadem expressa.

Sed hoc non obstat generali doctrinae, pro sa-
cramentis veteris legis à D. Thoma traditae, nam
ut rectè annotarunt Soto, loco supra citato, &
Bellarminus lib. 1. de sacramentis cap. 18. ca-
remonia illa zelotypiae, non erat sacramentum
antiquae legis, cum non esset instituta ad signifi-
candam sanctitatem, nec ad faciendum legali-
ter, sed solum esset lex de modo quo inquirere-
tur, & puniretur adulterium.

Quod diximus de sacramentis legis veteris,
asserendum est etiam de sacramentis legis na-
turae, ad illa enim nulla requirebantur verba, sed
sufficiebat fides Mediatoris exprimere, illam-
que protestari actu, aut signo aliquo exteriori,
ut ex infra dicendis constabit.

ARTICULUS VII.

*An omnia sacramenta novae legis componan-
tur ex rebus & verbis, sicut ex materia &
forma, & tanquam ex partibus
essentialibus?*

TRia in titulo hujus articuli inquirimus. Pri-
mum est, an sacramenta novae legis ex re-
bus & verbis componantur? Secundum, an in
tali compositione res habeant rationem mate-
riae, & verba rationem formae? Tertium, an sicut
in naturalibus materia & forma essentialiter &
intrinsicè componunt totum, ita sacramenta no-
vae legis essentialiter & intrinsicè ex rebus &
verbis constent?

C 2

§. I.